

ZEMĪTURS

LATGOLAS NŪVODA NEDEĻAS LAIKKROKSTS

Nr. 22 (110)

1997. GODA 20. JUŅŠ

CENA 5 SANTIMI

Par godskōrtu Jōneits nōce, leigū!

E. KARŪDZNIKS

JUONADĪNĀ

Augstu kolnu saule kuop, augstu kolnu dabasūs. Divadāly vuortus ver, īvad Dīva pogolmūs; īvad Dīva pogolmūs, apsādnoy šyupelūs. Saulismēitys appuškoj, Divadāly pašyupoj, cyrmaļaužu dailys mārgys graznu dzīsmi paleigoj. Graznu dzīsmi paleigoj, Juonadīnu daudzyno. Gara, gara Juonadīna, vysu dinu garuokuo!

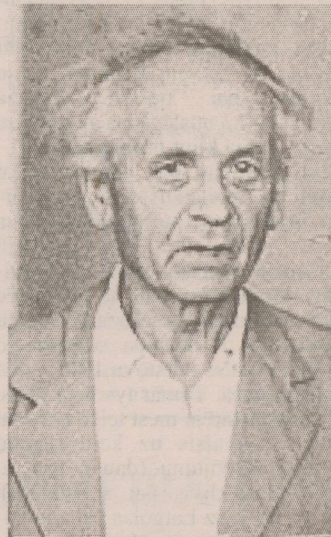
Kolny, lejis, ezereņi — vydā saule ritynoj; vydā saule ritynoj, zalta dzeju škatyno. Eiksa, eiksa Juonakts, vysu nakšu eiksuokuo! Cyrmaļaužu stolti puīši juonaguni dadzyno; juonaguni dadzyno, vasareņu vaiņukoj. Juonadīna — svāta dīna, vysu dinu svātuokuo: Juonadīnu divadāls saulismēitu byldyno. Pārkiuys bungys reibyno, juonabārni sadoncoj. 21. VI 74.

P. DAINAVS

ZŪĻUDĪNAS VOKORĀ

Narcises un tulpes zīdēšonu beigušas, zīdlapeņas tom veitušas un zudušas, saules pusē mežmolā un dōrziņūs vysūs zemeneites steidzeigi sōrtōtis sōkušas. Pļovōs vysōs zīd un smaržoj jōņuzolēs, mežā zaļōs papardes sakuplōt sōc, vosoras saulgrīžu svātki ar Zōļudīnu un Leigūsvātkim leidz arī Jōņudīna nōk. Nyu laiks ir steigtis tev jōņuzolēs plyukt, Jōneišam sovam nu tom vaiņogu sīt, Leigūsvātku nakti teiksmom veitajā papardes zīdu meklēt obim kūpā it. Tikai šamā nakti papardes zīdam zelteitom zvaigžņu dzērķstīm ļauts lismōt, bet par zīda teiksmainū mirdzumu na jau kotram liktiņš lēmis leiksmōt. Zōļudinas vokorā lai tev labi veicās Jōņutāva vaiņogam skaistu rast pinumu, tod dūs jys tev olu soldu un siru gordu, spēks byus tev doncōt, vaiģūs krōt sōrtumu.

Sōteigi ēd siru, prōteigi olu dzer, nāprōteigiūs tys cīši gar zemi sper, dzīdi, doncoj un šyupilēs leigojīs leidz Jōņu reitam nakts durovas ver. Lai tōli pōri teirumim un pļovom prīceigiūs bolsūs skan leigūdizmes, nu tova guņskura leidz pošam reitam dzērķteidamas augstu pleivoj guņslīsmes.

LIDIJA LEIKUMA LAJ LABI VEICASI!

Filologejas zynōtnu doktoru, Latvejas Universitates Latvišu literaturas katedras profesoru Vitoldu Valeini, pōrfrazejūt pošā «vaininika» kaidā intervejā saceiti, gribu saukt par litaskūku audzātōju. Prasmeigu un uzciteigu, paciteigu un gudru.

1922. godā 27. julī Ludzas aprinka Istras pogostā Rūdovu kolna pakōjē bārnim svēteita Latgolas zemniku saime sagaidēja ūtru dālu Vitoldu, kuram beja lamts izaugt par lobōkū latvišu literaturas teoretiki, vysā republikā pazeistamu literaturzynōtniku, daudzu grōmotu autoru.

Nu 1936. leidz 1941. godam V. Valeiņš vuicējōs Ludzas vydusskūlā, nu 1942. leidz 1947. godam — Universitates Filologejas fakultatē, kaidu laiku strōdōja par skūlōtōju, īsastōja aspirantūrā, 1954. godā aizstōvēja filologejas kandidata disertaceju «Satira A. Upiša publicistikā» un ar 1951. godu sōce strōdōt Universitatē.

1972. godā V. Valeiņš īgiva filologejas doktora grādu par apjūmeigū un novatoriskū pētējumu «Latvišu lirika XX godsymta sōkumā (1900.—1917.)», kurs jau nōkušajā godā īzgoja atseviškā grōmotā. Nu 1976. godā ir universitates profesors.

Filologejas fakultatē V. Valeiņš līcis myusdīneigus pamatus vairōkim zynōtniskim kursim — īvodam literaturas zynōtnē, literaturas teorejai, daildorba analīzes pamatim, latvišu lirikas vēsturei, sarakstējis sekmeigam grōmceibu procesam napicišamas grō-

motas — «Poetika» (1962), «Par dzeju» (1967), «Dzejas celi» (1972), «Latviešu lirikas vēsture» (1976), «Ievads literatūras zinātnē» (1978), «Daiļdarba analīze» (1981), «Dzīve — metafora — dzeja» (1982), «Literatūras teorija» (1982).

Kod 1970. godā sōce izdūd plašū 7 sējumūs «Latviešu dzejas antoloģijū», lirikas ryupeigais pētnīks V. Valeiņš klīva par aktīvu leidzdaleibnīku, sarakstēja īvodu, kūpā ar īvodapcerem sastōdēja 2. un 3. sējumu, kurūs īklōve S. Seiļa sagatavōtūs latgališu dzejas materialus. 3. daļas īvodā zynōtnīks uzsvēr, ka arī Latgolas liriku dorbim jōit vysas latvišu dzejas antoloģejā kai literaturvēsturiskam materialam. Par 20. gs. sōkuma latgališu liriku kai pyrmajim sūlim V. Valeiņš runoj arī sovā doktora dorbā.

Kod 1987. godā tyka izdūta kūpā ar A. Eglōju gōdōtō A. Adamana dorbu izlascite «Sapņi un zemes balss», kaidā recenzējā pasārōdēja atznumus, ka apceres autors V. Valeiņš tik ryupeigi salasejis vysu, kū vin beja īspējams, ka tur vairs naasūt kō pībiļst... Tycu, ka ūtrs īzspōpātais dzejnika myužs — Madsolas Jōņa izlase «Lynu zīdi» — īzstrōdōta na mozōk ryupeigi, bet, daudzus godus nūgulējis izdevnīceibā kai plānā īklautais dorbs, manuskripts beigu beigōs otkon atsagrizē pi sakrōdōtōja. Arī taidu «dzejas ceļu» dēļ jōsapricoj, ka Latgolas latvišim beidzūt ir sova izdevnīceiba...

Dūmas atraiseiteiba un zemnika pamateigums rakstureigs kotram dorbam, pi kura kēris V. Valeinis — voi tys byutu antoloģejas «Mātei» (1971) un «Jūras dziesmas» (1973), voi G. Abramoviča grōmotas «Ievads literatūras zinātnē» (1955) tulkōjums kūpā ar J. Osmani, voi apcere leningradišu izdūtājai antoloģejai «Poety Latvii» (1974), voi dzejas apskoti «Kritikas gadagrāmātā», voi recenzējas par atseviškim dzejas krōjumim. Na mozōk svareigi arī tys, ka pamateigumu, ryupeigumu un prasējumu pret pošā dorbu profesors spēj īaudzynōt arī studentūs. Jam vyslēlōkō prīca, kod redz «aizadagam» mozōk pēteita vaicōjuma, tod Vitolds Valeiņš tū sauc par «lītaskūka atrašōnu mežā» un ar bērniškeigu aizrauteibu un uzaticēšonu matās kōrtejam «kūceņam» paleigā...

Lai labi veicas, cīnejamais profesors, vēļ daudzus godus!

Mozlīt saeisynti nu «TĀVU ZEMES KALENDARA»

AUGSTI VĪSI PREIĻŪS

Uz sovu kōrtejū sanōksmi, lai uzjīmtu jaunus bidrus, pōrvālātu vadeibu rajona mārīgū beja pulcējušis LZS pogostu nūdaļu pōrstōvi, jys ar sovu klōtbyutni pagūdnoja augsti vīsi — LR 6. Saeimas deputats un frakcejas vadeitōjs Viesturs Gredzens, LZS sekretars Antonijs Zunda, LZS CV lūceklis, Vīlānu LIS direktors Leopolds Zunda un LZS Latgolas zonas koordinatore Marija Zeltiņa. Kai jī vēļōk atzeimēja, Preiļu zemsavišu pōrstōvu sanōksme bejuse lītiška, debates gon bejušas osas, bet konstruktīvas, pamatōti poškritiskas. Vīsi jau sōkumā pagīva atbīdēt uz vairōkim sanōkūšu partejas bīdru jautōjumim, vēļōk sapulces nūslāgumā īzacēja vērtēigas dūmas un padūmus, skaidrōja politiskū situaceju valstī, īzacēja īspējamūs atteisteibas ceļus un arī uzdavumus, lai «vys nanūitu škeibi».

Nu jauna LZS rajona organizaceja pasalelynōjusēs par 6 jaunim bīdrim, jys pulkā ir uzjēmēji V. Plivda, J. Bojārs,

zemnīceibas pōrstōvi inteligenti. Ar argumentōtom runom uzastōja Aizkalnes pogosta grupas vadeitōjs Jōņs Prikulis, Rūžupes pogosta — Dominīks Jauja, Aglyunas pogosta grupas pōrstōvs Viktors Jonāns, nu rajona centra grupas Vladislavs Lītaunīks, Eriks Dzenis un tōs vadeitōjs Vitolds Keirāns. Sapulci vadeja un nalelu pōrskotu par paveiktū snēdze rajona padūmes priksādātōja vītnīks Ontons Rancāns.

Īvālāts jauns rajona LZS nūdaļas vadeitōjs — uzjēmējs Vitālijs Plivda, jys un vītnīks O. Rancāns delegēti uz LZS Centralōs padūmes sastōvu, īvālāta padūme nu septenim cylvākim un revīzore — ekonomiste ar augstōkū īzgleiteibu...

Atsavodūt cīnejamais deputata kungs V. Gredzens apasulēja ar preiļišim tiktīs bīžōk un tyvōkais laiks varātu byut pēc Jōnim, šureiz jau plašōkas auditorejas prīškā un rajona padūmes sēžu zālē.

LZS Preiļu rajona būdaļu un jōs pyrmorganizacejas pogostūs gaida lels dorbs, jaunajai padūmei byus «jōpasveist», lai atjaunōtu gon partejas autoritāti, gon jōs dorba spējas.

BEJA GUĻBI UN PAZUDA

Stōsta Ribēņu pogosta priksādātōja vītnīca Genovefa Ūzūlnīce;

— Kotru, kam pasagādēja byut pi Pineņu azara myusu pogosta terītovejā īprīcynōja trejs skaisti gulbi. Pārņ tī dzeivōja divi, bet šūgod jau laikam vysa gimīne. Jī beja tai pīroduši pi cylvākim, ka atsasauce uz aicynōšū saucini: «Guļ... Guļ...!», pipelēja pi krostā un nu rūkom jēme bareību. Izmontōdama taidu uzteiceibu nu putnu puses postnīca Jelena Gudkova bīži pīvōrēja kartupeļus, sasmoļcynōja un nūlyka uz laipeņas — jōs mōja pi azara atsarūn vītā, kur bolni putni vysbīžōk uzaturēja. Kaidi to vīteji puikas beja īzgatavōjuši mōksleigū saleņu, atraunūt krostam gobolu, apaugušu ar zōli — arī uz tōs putnim patyka atsapyust...

7. junī jys nīvīns vairs naredzēja uz azara. Vīteji zynōja stōsteit, ka pībraukuse kaida vīglō automašina un sagyustējuse putnus, cyta verseja sovokōrt ir taida, ka arī Pineņus pošūs natryukst cylvāku, kurim it pi sirds tikai tys, kas zupas kotlā... Lai voi kai, bet pa rāmū azara vudīņa spīgeli vairs nalsleid slaiķi bolni kugeiši...

HRONIKA

● 23. junī (1942) lēgerī Sibīrejā gōja būjā rakstnīks, literaturas kritīks, publicists Viktors Mundurs-Skuja, dzimis 1914. godā 10. junī Daugavpīļs aprīnka Leivōnu pogosta Neicinīkūs.

● 25. junī (1897) Ludzas rajona Naurānu pogosta Lyuzinīkūs dzimis

ōrstis, teologs, jurists, valsts un sabīdriskais darbinīks, publicists Ontons Rancāns, apcītynōts 1941. godā junī.

● 26. junī (1967) myra metalmōkslīnīks, Reigas Breiveibas pīminekļa trešōs zvaigznes kalējs Jōņs Zībēns, dzimis 1909. godā 31. oktobrī.

● 26. junī (1937) Reigā myra valsts

un sabīdriskais darbinīks, publicists, farmaceits Vladislavs Rubuļs, dzimis 1887. godā 24. janvarī.

● 27. junī (1922) Ludzas aprinka Istras pogosta Rudovā dzyma literaturas zynōtnīks, kritīks, pedagogs, Dr. h. phil. profesors Vitolds Valeiņš.

Sastōdēja Viktors TROJANOVSKIS

